

de groten van het land wordt gedaan, geschenken te geven. Het opperhoofd Fredrik Willem Wieneke had dit op de hofreis nagelaten, omdat deze prins nog te jong was om er voor de Compagnie enig voordeel van te kunnen verwachten. Een geschenk zou waarschijnlijk in overeenkomst met zijn waardigheid moeten zijn. [fol. 1602] Als men al zou kunnen volstaan met wat de kroonprinsen eerder kregen, dan is in de brief van 15 juni 1764 toch aanbevolen te trachten om er op den duur van verschoond te blijven, tenzij het belang van de Compagnie dat niet zou toelaten. Gezien de genoemde afgeperste belofte valt dat te vrezen, zeker daar het aanbieden van geschenken in Azië niet zozeer als een beleefdheid, dan wel als een eerbewijs wordt beschouwd. Het is onwaarschijnlijk dat de trotse Japanner in deze wegens de jonge leeftijd van de kroonprins inschikkelijk zal zijn, zeker daar de rijksgroten in het geven van geschenken zijn voorgegaan. Hoewel de nieuwe soorten extra fijne gingam taffachelas die het vorige jaar besteld waren, naar de wens van de Japanners waren, brachten ze niet meer dan f 22,8,-, of een winst van nauwelijks $20\frac{5}{8}\%$, op, wat maar $9\frac{1}{4}\%$ meer is dan de andere gingam taffachelas. [fol. 1603] Op een kantoor als dit moet men zich daarbij maar neerleggen, want om de kieskeurige en dominante Japanners enigszins tevreden te stellen moet men zelfs Bengaalse textiel aanvoeren, die 26 tot 44 % verlies geeft. De Japanner is gewend de Compagnie de les te lezen en stoort zich er niet aan dat de inkoopprijzen omhoog gaan, of andere dergelijke argumenten. Hij probeert tevens de retouren zo duur mogelijk te verkopen, wat weer is gebleken uit het dunne plaatkoper, dat, zoals gemeld in de generale missive van eind december 1763, tot tienduizend pond voor particuliere rekening aangenomen mocht worden, maar dat slechts te krijgen was voor de exorbitante prijs van f 82,16,- de 100 pond. Het bestuur begreep dat dit er niet aan besteed mocht worden. Dit is goedgekeurd. [fol. 1604] Ook is geschreven dat men daar geheel vanaf zag, tenzij de prijs dezelfde zou zijn als voor dik plaatkoper. De koopwaren brachten in 1763 samen f 379.165 op bij een inkoopprijs, inclusief de kosten, van f 302.562, wat een winst van f 76.603 betekent, of $25\frac{3}{8}\%$. Daaraan moet de gewone f 124.300 worden toegevoegd, die ten laste van de retouren zijn gebracht, en f 12.000,- die de Japanner jaarlijks op de verkochte goederen toegeeft, wat samen f 136.300,- is. Dit brengt de inkomsten op f 212.903. Het afgeboekte op de winst- en verliesrekening aan ondergewicht en commissie op de goederen in het algemeen, en het staafkoper in het bijzonder, is f 65.030. [fol. 1605] Dit brengt de inkomsten op f 147.873, of $48\frac{7}{8}\%$. De uitgaven bedroegen f 111.500, zodat, zoals reeds in de brief van eind december 1763 vermeld stond, er een positief saldo van f 36.373 was, of 12 %. In 1762 bedroegen de inkomsten $58\frac{3}{4}\%$ en het positieve saldo $16\frac{7}{8}\%$, wat een nadelig verschil van respectievelijk $9\frac{1}{8}\%$ en $4\frac{7}{8}\%$ is.)

Hetwelk voornamentlijk veroorzaakt is door de aanrekening der Nederlandsche goederen in Indisch of ligt geld, waardoor de winsten op deselve evenredig minder schijnen, wanneer de in- en verkoopprijzen eguaal zijn, en selvs veele verlies in plaats van voordeel schijnen te geven, alsook dat, schoon de generaale lasten in het jaar 1762 wel f 5550,18,8 meer als in 1763 geweest zijn, het comptoir egter wel f 11.318,16,8 schijnt ten agteren geraakt te zijn door eene vermindering der winsten en voordeelen, die wel f 16.869,15,- bedraagt. Hetwelk wij met een enkele aanmerking gepasseert hebben.

Fol. 1605v-1606r.

(Bij het controleren van de papieren, en in het rapport van opperhoofd Fredrik Willem Wieneke van 19 december 1763, in het bijzonder van de rekeningen van iedere opdracht, bleek dat er geen enkele aanleiding is het bestuur er van te verdenken dat het er niet alles aan heeft gedaan de inkomsten te vermeerderen en de uitgaven te verminderen. Na aftrek van de ontvangen 30 zijden japonnen bedroegen de geschenken f 50.836 bij inkoop en f 54.252 bij verkoop. Dit is bij inkoop f 6625 en bij verkoop maar f 1492 minder dan in 1762, doordat men bij een gebrek aan rariteiten meer goederen die winst geven, ten geschenke moest geven, maar waarvan bij de hoeveelheden waarin zij werden gegeven, de inkoopprijzen laag zijn. Daar zuinigheid werd betracht, is dit goedgekeurd. [fol. 1607] De kosten van de hofreis waren f 23.265, of f 93 meer dan in 1762. Er is bevolen deze kosten niet verder te laten stijgen.